

256

1645. «Βακτηρία Ἀρχιερέων». Κριτική έκδοση του νομοκάνονα του ιερομονάχου, αρχιμανδρίτου και επιτρόπου Ιωαννίνων Ιακώβου με βάση κυρίως το υπ' αριθμόν 301 χφ. της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος (πρβλ. και Γκίνης, *Περίγραμμα*, λήμμα 129 όπου παρέχονται γενικές πληροφορίες για τους χειρόγραφους κώδικες της «Βακτηρίας Ἀρχιερέων»). Ακολουθείται η δομή και η διάρθρωση του «Συντάγματος κατὰ στοιχεῖον» του Ματθαίου Βλάστάρη¹⁸. Ιωάννινα.

Ἰ. Ἀκ αν θ ό π ο υ λ ο ς (ἐκδ.), *Ἰακώβου (Ἱερομονάχου, ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐπιτρόπου Ἰωαννίνων) Βακτηρία Ἀρχιερέων (1645)*, τ. Α'-Γ', Θεσσαλονίκη 2000, σ. 1-1737.

«Λόγος προοιμιακὸς τῆς παρούσης βίβλου πρὸς πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς πασῶν τῶν πόλεων ...

Παροῦσα βίβλος ἡ ὀνομαζομένη βακτηρία ἀρχιερέων, ἡ νῦν νεωστὶ συντεθεῖσα ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς, ὡς δρᾶται τοῖς πᾶσιν, ἐγένετο οὕτως. Ἐστώντας καὶ νὰ προστάξῃ (ὁ παναγιώτατος ἡμῶν δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύρης Παρθένιος, ὁ ἐξ ἐπισκοπῆς χώρας τῆς εὐγενεστάτης, οὗ οἱ γεννήτορες εὐσεβέστατοι, εὐγενέστατοι, καὶ φιλόξενοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φιλόθεοι, καὶ πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμημένοι) ὅτι νὰ τὴν συντάξωμεν, καὶ νὰ τὴν βάλωμεν εἰς τάξιν καὶ εἰρμόν τοῦ ζητουμένου σκοποῦ, καὶ νὰ θέσωμεν τὰς ὑποθέσεις πάσας ὅποῦ πρέπει καὶ ἀρμόζει νὰ κρίνῃ ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων, κατὰ τοὺς ἱερὸς κανόνας, καὶ θεῖους νόμους, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κρινομένους ... Τεταρτηκότες εἰς τὰς ἀγίας αὐτοῦ εὐχὰς τελειῶσαι τὴν παροῦσαν βίβλον, καὶ δὴ προθέμενοι ἐνώπιον ἡμῶν τὰς ἱερὰς ταύτας βίβλους, ἤγουν τὴν βίβλον τῶν ἀγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τὴν συγγραφείσαν ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος, ἔχουσα τοὺς θεῖους αὐτῶν κανόνας, τὰς βίβλους πασῶν τῶν ἱερῶν συνόδων οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν, ἐχούσας τοὺς θεῖους αὐτῶν κανόνας, τὰς βίβλους Διονυσίου καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου Νύσσης, καὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Γεναδίου καὶ Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιφανίου Κύπρου, Ταρασίου, καὶ Φωτίου καὶ Νικηφόρου Κωνσταντίνου Πόλεως, Γεωργίου Ξυφιλί-

18. Για τις προηγηθείσες εκδόσεις βλ. στην εισαγωγή του παρόντος τόμου σημ. 55. Για τη χειρόγραφη παράδοση πρβλ. Ν. Βέης, «Ἀρμενοπουλικά Ἀνάλεκτα. Ι' Σχετικὰ πρὸς τὴν «Βακτηρίαν τῶν Ἀρχιερέων»», στον τόμο *Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου ἐπὶ τῇ ἑξακοσιετηρίδι τῆς Ἐξαβίβλου αὐτοῦ (1345-1945)*, Θεσσαλονίκη 1952, σ. 396γ'-ε'. Για την ορολογία της Βακτηρίας με βάση τα ανέκδοτα χειρόγραφα 1273 και 2254 της ΕΒΕ βλ. Δ. Γκίνης, «Ἀθησαύριστοι λέξεις ἢ σημασίαι λέξεων ἐκ τῆς ἀνεκδότου «Βακτηρίας Ἀρχιερέων (1645)»», *Λεξιμωνάριον. Προσφορὰ εἰς τὸν καθηγητὴν Ν.Β. Τωμαδάκη*, Ἀθηνᾶ 73-74 (1973), σ. 290-297. Το ἔργο μεταφράσθηκε το ἔτος 1754 στη ρουμανικὴ γλῶσσα ἀπὸ τον μοναχὸ Κοσμὰ καὶ τον διδάσκαλο Δούκα. Βλ. ενδεικτικῶς St. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, Vo. I, partea 1, Vaslui 1937, σ. 80-82· Π. Ζέπου, *Μιχαήλ Φωτεινοπούλου, Νομικὸν Πρόχειρον (Βουκουρέστιον 1865)*, *ΑΙΔ* 17 (1954-1959), σ. 11.

νου, Αναστασίου Αντιοχείας, Θεοδώρου Βαλσαμών, Γρηγορίου πάπα Ρώμης, Θεοδωρήτου Κύρου, Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως, Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου, Τουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως, Βασιλείου καὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων, Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὰς νεαρὰς τῶν θειοτάτων βασιλέων, καὶ τὰς νόμους ἐχούσας τοὺς πολιτικούς, καὶ ἕτερα τινὰ βιβλία ἐκκλησιαστικά, ἅτινὰ εἰσιν ὧδε, συνθέμενα πρὸς καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ταύτας πάσας τὰς εἰρημένας βίβλους, αἱ μὲν ἔχουσαι θείους κανόνας, αἱ δὲ νεαρὰς καὶ νόμους πολιτικούς. Καὶ ἐρανισάμενοι ... ἐσυγγράψαμεν τὴν βίβλον ταύτην, ὡς δρᾶται τοῖς παῖσιν, καὶ ὅπως διὰ τὰ εὐρίσκεται ὁ σκοπὸς ἐκάστης ὑποθέσεως ἐνκόλως, ὡς ἄνωθεν ἔφημεν, ἐσυντάξαμεν ταύτην μετὰ τινος μεθόδου θαυμασίας, ἀρχίζοντας τὸ ὄνομα ἐκάστης ὑποθέσεως κατὰ στοιχεῖο τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων μιμησάμενοι τὴν βίβλον Ματθαίου τοῦ Βλαστάρεως, διὰ τὸ ράδιον, ἀλλ' οὐκ ἦν ἡ παροῦσα βίβλος ὁμοία κατ' ἐκείνης, ἂν καὶ διὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων ἦν γεγραμμένη ...».

257

1645-1786. Νοταριακές πράξεις. Λευκίμμη (Κέρκυρα).

Μ. Πανδής, *Κέρκυρα. Το βαϊλάτο του Αλευχίμου και το Πεντάχωρο*, Αθήνα 1986, σ. 46-48.

258

1645-1819. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά και πατριαρχικά έγγραφα. Κωνσταντινούπολη, Πάρος.

Ν. Ἀλιπράντης, *Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος Μαρπήσσης Πάρου. Τὸ ἱστορικὸν μοναστήρι-τὸ κάστρον καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Κεφάλου μὲ ἀνέκδοτα ἔγγραφα καὶ φωτογραφίας*, Αθήνα 1975, σ. 115-117 αρ. 2, σ. 121-128 αρ. 5-6.

259

1646-1672. Νοταριακά έγγραφα. Κεφαλονιά.

Γ. Μοσχόπουλος, «Οἱ Κρήτες ξυλογλύπτες Ἰωάννης καὶ Ἀντζολος Μοσκέτης στὴν Κεφαλονιά (ΙΖ' αἰ.)», *Ὁ Ἐρανιστής* 12 (1976), σ. 250-251 αρ. 1, σ. 255-256 αρ. 2, σ. 259-260 αρ. 3-4.

260

1647-1776. Νοταριακές πράξεις. Αργοστόλι (Κεφαλονιά).

Γ. Μπάλλας, «Πληροφορίες για τις συντεχνίες στην Κεφαλονιά (1594-1776)», στα *Πρακτικά του ΣΤ' Διεθνούς Πανιονίου Συνεδρίου*, τ. Β', Αθήνα 2001, σ. 171-180, αρ. 1-6.